

Ο Κανονισμός για την ευρωπαϊκή συνεταιριστική εταιρία και ο Νόμος για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις: Μία συγκριτική διερεύνηση

Της Δρος Ολυμπίας KAMINAPH-KΛΗΜΗ

Ύστερα από πολυετή κυοφορία, τα θεσμικά Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ολοκλήρωσαν τις διαδικασίες για τη δημοσίευση Κανονισμού του Συμβουλίου «περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρίας». Κατά το στάδιο εκπόνησης της παρούσας εργασίας δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί το σχετικό κείμενο στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά το κείμενο, που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο είναι τελικό.

Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί, ότι χρειάστηκαν περισσότερα από είκοσι χρόνια μέχρι να ωριμάσει το θέμα, εξ αιτίας των διαφορετικών απόψεων που επικρατούσαν στους συνεταιριστικούς κύκλους των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της απροθυμίας των θεσμικών Οργάνων που διαμορφώνουν την πολιτική της Ε.Ε.. Η θέσπιση του Κανονισμού (ΕΚ) 2157/2001 περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Εταιρίας (société européenne - SE) και της Οδηγίας 2001/86/ΕΚ σχετικά με το ρόλο των εργαζομένων στην SE, η οποία θα ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία (société coopérative européenne - SCE), διευκόλυναν την υιοθέτηση του Κανονισμού, που θα διέπει εφεξής της συνεταιριστική μορφή δραστηριότητας σε επίπεδο Ε.Ε..

Η θέσπιση Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρία δεν συνεπάγεται κατάργηση των εθνικών νομοθεσιών για τους συνεταιρισμούς. Με την ενέργειά της αυτή η Ε.Ε. διαμόρφωσε το πλαίσιο που θα ισχύει για συνεταιριστικές εταιρίες, που θα εκτείνονται σε περισσότερες από μία χώρες. Συνεπώς, διατηρούνται οι εθνικοί νόμοι, αλλά, όπως είναι επόμενο, θα υπάρξουν επηρεασμοί και προσπάθειες προσέγγισης, ιδίως σε σημεία που οι ρυθμίσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα κριθούν λειτουργικά πλεονεκτικότερες. Προς αυτή την κατεύθυνση στοχεύει η παρούσα πρώτη συγκριτική διερεύνηση, που από την ελληνική πλευρά περιορίζει το ενδιαφέρον της στη νομοθεσία για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, που είναι και η πλέον πρόσφατη και η οποία, σύμφωνα με την αιτιολογι-

κή έκθεση του νόμου 2810/2000, έλαβε υπόψη το σχέδιο καταστατικού, όπως είχε μορφοποιηθεί κατά την περίοδο προετοιμασίας του νόμου.

Οι γενικές κατευθύνσεις

Σύμφωνα με το σκεπτικό του Κανονισμού, «Η εισαγωγή ενός ευρωπαϊκού νομικού τύπου για τους συνεταιρισμούς, που βασίζεται σε κοινές αρχές αλλά λαμβάνει υπόψη την ιδιομορφία τους, θα τους επιτρέψει να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους πέρα από τα εθνικά τους σύνορα, στο σύνολο ή σε τμήμα του εδάφους της Κοινότητας».

Κύριος σκοπός του Κανονισμού είναι «να καταστήσει δυνατή τη σύσταση SCE από φυσικά πρόσωπα που διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη Μέλη ή από νομικές οντότητες που έχουν συσταθεί κατά το δίκαιο διαφορετικών Κρατών Μελών. Θα καταστήσει, επίσης, δυνατή τη σύσταση SCE διά συγχωνεύσεως δύο συνεταιρισμών, που προϋπάρχουν ή διά μετατροπής ενός εθνικού συνεταιρισμού σε SCE χωρίς προηγούμενη λύση του, εφόσον ο συνεταιρισμός αυτός έχει την καταστατική έδρα του και την κεντρική του διοίκηση σε ένα Κράτος Μέλος και εγκατάσταση ή θυγατρική σε άλλο Κράτος Μέλος».

Με δεδομένες τις διαφορές στη νομοθεσία των Κρατών Μελών της Ε.Ε., αναμενόμενο είναι να μην υπάρχει ταύτιση του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας με καμία από τις υφιστάμενες νομοθεσίες.

Η Ευρωπαϊκή Συνεταιριστική Εταιρεία («SCE») θα πρέπει να έχει ως κύριο σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών των μελών της και/ή την ανάπτυξη των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων τους, σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

- Οι δραστηριότητές της θα πρέπει να έχουν ως σκοπό το αμοιβαίο όφελος των μελών, ούτως, ώστε κάθε μέλος να επωφελείται από τις δραστηριότητες της SCE ανάλογα με την συμμετοχή του,

- Τα μέλη της SCE θα πρέπει επίσης να είναι καταναλωτές, εργαζόμενοι ή προμηθευτές ή θα πρέπει να συμμετέχουν κατ' άλλον τρόπο στις δραστηριότητες της SCE,

- Ο έλεγχός της θα πρέπει να κατανέμεται δίκαια μεταξύ των μελών της, ενώ μπορεί να επιτρέπεται μία σταθμισμένη ψηφοφορία απηχούσα την εισφορά κάθε μέλους στη SCE,

- Θα πρέπει να υφίσταται περιορισμένος τοκισμός του δανειακού κεφαλαίου και των κεφαλαιουχικών μεριδίων,

- Τα κέρδη θα πρέπει να διανέμονται ανάλογα με τις δραστηριότητες, που πραγματοποιούνται με την SCE ή που χρησιμοποιούνται για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μελών της,

- Δεν θα πρέπει να υπάρχουν τεχνητά εμπόδια για την ιδιότητα του μέλους,

- Το καθαρό ενεργητικό και τα αποθεματικά θα πρέπει να διανέμονται κατά τη λύση σύμφωνα με την αρχή της αφίλοκερδούς διανομής, δηλαδή σε άλλο συνεταιριστικό φορέα, που επιδιώκει παρόμοιους σκοπούς ή στόχους γενικού ενδιαφέροντος».

Οι αρχές που αναφέρονται στο σκεπτικό του Κανονισμού αντιστοιχούν με τις αρχές που έχουν διατυπωθεί από τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση, τις οποίες επικαλείται ο νομοθέτης του Ν. 2810/2000 στην εισηγητική έκθεση. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στις τρεις πρώτες από τις αρχές που διατυπώθηκαν στο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Παναγιώτης Α. ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

Πτυχιακή Διατριβή

Εποπτεών Καθηγητής Παναγ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Μυτιλήνη, Σεπτέμβριος 2003

κής Ένωσης στο Μάντσεστερ το 1995, δηλαδή στην εθελοντική και ελεύθερη συμμετοχή, στη δημοκρατική διοίκηση εκ μέρους των μελών και στην οικονομική συμμετοχή των μελών. Αντίθετα, δεν γίνεται αναφορά στις αρχές της αυτονομίας και ανεξαρτησίας, της εκπαίδευσης, πρακτικής εξάσκησης και πληροφόρησης, της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών και του ενδιαφέροντος για την κοινότητα. Η παράλειψη αυτή είναι μάλλον εύλογη, καθόσον είναι ευθύνη των συνεταιρισμών να τηρούν αυτές τις αρχές προς το συμφέρον των μελών τους. Αυτός, ενδεχομένως είναι και ο λόγος για τον οποίο δεν γίνεται επίκληση των διεθνών αρχών στο προοίμιο του Κανονισμού, ενώ γίνεται αναφορά στην έκθεση του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών με την οποία παροτρύνονται οι Κυβερνήσεις «να εξασφαλίσουν ένα ευμενές περιβάλλον στο οποίο οι συνεταιρισμοί θα μπορούν να συμμετέχουν, με ίσους όρους, με άλλες μορφές επιχειρήσεων».

Ειδικές ρυθμίσεις

Μια συγκριτική διερεύνηση νομικών ρυθμίσεων στο πολυσύνθετο αντικείμενο των συνεταιρισμών δεν είναι δυνατό να αναφερθεί και να σχολιάσει το σύνολο των θεμάτων, που αποτελούν αντικείμενο ρυθμιστικής παρέμβασης. Ως κυριότερα αντικείμενα άξια σχολιασμού κρίθηκαν τα ακόλουθα:

1. Αλληλέγγυος ευθύνη

Η SCE μπορεί να είναι είτε απεριόριστης ευθύνης είτε περιορισμένης ευθύνης (άρ.1, παρ.2). Όταν είναι περιορισμένης ευθύνης, αυτό αναφέρεται στην επωνυμία και κάθε μέλος ευθύνεται μέχρι του ποσού του κεφαλαίου που έχει καλύψει, εκτός αν υπάρχει διαφορετική ρύθμιση από το καταστατικό.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι αποκλειστικώς περιορισμένης ευθύνης (άρ.9, παρ.1). Η έκταση της ευθύνης ορίζεται από το καταστατικό ως ίση με το ποσό της υποχρεωτικής και των τυχόν πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων ή με ακέραιο πολλαπλάσιο του ποσού αυτού.

Η ρύθμιση που υιοθετείται για την SCE είναι ευρύτερη και παρέχει τη δυνατότητα σε συνεταιρισμούς, που το κρίνουν απαραίτητο να έχουν ευθύνη αντίστοιχη των ομόρρυθμων εταιριών.

2. Συμμετοχή στις δραστηριότητες

Η συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού τους δικαιολογεί ουσιαστικά τον λόγο ύπαρξης του συνεταιρισμού. Το καταστατικό Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρίας δεν θεσπίζει την υποχρεωτική χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, όπως συμβαίνει π.χ. στους συνεταιρισμούς νέας γενιάς (Lawless, 1996) ή στις Ομάδες Παραγωγών (π.χ. Καν. 2200/1996, άρθρο 11). Όμως την υποδεικνύει, όταν (άρ.1, παρ.3) αναφέρει ως κύριο σκοπό του συνεταιρισμού την ικανοποίηση των αναγκών των μελών ...ιδίως με τη σύναψη συμφωνιών με τα μέλη...

Στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μελών των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών (άρ.7) περιλαμβάνεται η συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και στις συναλλαγές του συνεταιρισμού. Σχετική ρύθμιση πρέπει να υπάρχει στο καταστατικό, το οποίο μπορεί επίσης να προβλέπει κυρώσεις κατά των μελών για μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς το συνεταιρισμό. Το υπόδειγμα σχεδίου καταστατικού που επεξεργάστηκε η ΠΑΣΕΓΕΣ (ΠΑΣΕΓΕΣ, Υπόδειγμα καταστατικού Αγροτικού Συνεταιρισμού, άρθρο 9) περιλαμβάνει αρκετές υποχρεώσεις για τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού και υποδεικνύει ποινές, με αποφάσεις της γενικής συνέλευσης. Εναπόκειται στον κάθε συνεταιρισμό να υιοθετήσει και να εφαρμόσει στην πράξη τις υποδείξεις αυτές.

3. Ιδρυτικά μέλη

Μία SCE μπορεί να συσταθεί από 5 τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα ή φυσικά και νομικά πρόσωπα που διαμένουν (ή έχουν την έδρα τους σε δύο τουλάχιστον κράτη μέλη (άρ.2). Να σημειωθεί, ότι σε προηγούμενο σχέδιο του καταστατικού, ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός ήταν δύο.

Για τη σύσταση αγροτικού συνεταιρισμού απαιτείται η σύνταξη καταστατικού και η υπογραφή του από 7 τουλάχιστον πρόσωπα (άρ.3, παρ.1). Νομικά πρόσωπα μπορούν να γίνουν μέλη αν προβλέπεται από το καταστατικό, υπό τον όρο, ότι έχουν ως καταστατικό σκοπό τους την άσκηση επιχείρησης αγροτικής παραγωγής η οποία εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού (αρ.5, παρ.2).

Οι φόβοι που είχαν εκφραστεί από ορισμένους συνεταιριστές στην Ελλάδα, ότι με τον καθορισμό χαμηλού αριθμού ιδρυτικών μελών θα υπάρξει περαιτέρω τεμαχισμός των συνεταιρισμών, δεν έχουν αποδειχθεί βάσιμοι.

4. Κεφάλαιο του συνεταιρισμού

Για την SCE ορίζεται ένα ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο 30.000 ευρώ (άρ.3). Το αναγκαίο αυτό ιδρυτικό κεφάλαιο των μερίδων είναι το 1/4 του απαιτούμενου για την Ευρωπαϊκή Εταιρία. Πριν από την τελική αναθεώρηση του σχεδίου καταστατικού, το ελάχιστο κεφάλαιο για την ίδρυση SCE ήταν 100.000 ευρώ.

Ο ελληνικός νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς δεν ορίζει ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο και το ίδιο συμβαίνει στις περισσότερες Ευρωπαϊκές νομοθεσίες. Αφήνει να ορισθεί το ύψος της μερίδας από το καταστατικό (άρ.8 παρ.1).

Ο διαφορετικός ρόλος της SCE δικαιολογεί τον καθορισμό ενός ελάχιστου αρχικού κεφαλαίου. Όμως, μία εθνική νομοθεσία καθίσταται πιο ευέλικτη και προσαρμόσιμη στην ποικιλία των συνθηκών όταν αφήνει στο καταστατικό να χειριστεί το θέμα. Τόσο η ελληνική, όσο και η διεθνής εμπειρία έχουν δείξει, ότι υπάρχουν περιπτώσεις που ο καθορισμός ελάχιστου ύψους μερίδας περιττεύει.

5. Κατηγορίες μερίδων

Το άρθρο 4 του καταστατικού για την SCE προβλέπει τη δυνατότητα ύπαρξης διαφόρων κατηγοριών μερίδων, που να παρέχουν διαφορετικά δικαιώματα όσον αφορά τη διανομή των πλεονασμάτων.

Ανάλογος είναι και ο χειρισμός του θέματος από το νόμο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ο οποίος προβλέπει τη δυνατότητα απόκτησης πρόσθετων υποχρεωτικών μερίδων και προαιρετικών μερίδων (άρ.8), καθώς και τη δυνατότητα καταβολής τόκου στις μερίδες ή χορήγησης προνομίων στις προαιρετικές μερίδες.

Διατάξεις όπως οι ανωτέρω, αποβλέπουν στη διευκόλυνση απόκτησης των αναγκαίων κεφαλαίων από τους συνεταιρισμούς, αφού δεν έχουν δυνατότητα προσφυγής στο χρηματιστήριο, όπως οι εταιρίες.

6. Κεφαλαιοποίηση αποθεματικών

Η κεφαλαιοποίηση αποθεματικών είναι δυνατή στις SCE (άρ.4, παρ.8) μετά από απόφαση της γενικής συνέλευσης, με την απαρτία και την πλειοψηφία που απαιτούνται για την τροποποίηση του καταστατικού. Η αύξηση του κεφαλαίου επιμερίζεται στα μέλη σε αναλογία με το ποσοστό συμμετοχής τους στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Ανάλογη διάταξη, καθ' όλα εύλογη, δεν υπάρχει στο Ν. 2810/2000. Ως πρακτικώς εφάμλλη μπορεί να θεωρηθεί η διάταξη, που προβλέπει την παρακράτηση από τον συνεταιρισμό των διανεμητέων πλεονασμάτων, με τη μορφή εξατομικευμένων έντοκων καταθέσεων προθεσμίας (άρ.19, παρ.5).

7. Διαπραγματεύσιμα μερίδια

Σύμφωνα με το καταστατικό για τις SCE, τα μερίδια (δηλ. οι μερίδες, όπως αναφέρονται στην ελληνική νομοθεσία) είναι μεταβιβάσιμα σε μέλη ή σε τρίτους, που αποκτούν την ιδιότητα του μέλους και διαπραγματεύσιμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο καταστατικό, με τη συγκατάθεση είτε της γενικής συνέλευσης, είτε του διευθυντικού ή διοικητικού Οργάνου (άρ.4, παρ.11).

Για τη μεταβίβαση μερίδων υπάρχει ανάλογη διάταξη στον ελληνικό Ν. 2810/2000 (άρ.8 παρ.5). Δεν υπάρχει όμως διάταξη για δυνατότητα διαπραγμάτευσης της αξίας της μερίδας. Άλλωστε, όπως είναι δομημένη η ελληνική νομοθεσία, η διαπραγμάτευση δεν θα είχε νόημα, αφού για την εγγραφή νέων μελών απαιτείται η καταβολή της ονομαστικής αξίας μίας μερίδας.

Η διάταξη για διαπραγματεύσιμα μερίδια της SCE είναι ανάλογη αυτής, που ισχύει στους συνεταιρισμούς νέας γενιάς, όπου σχεδόν αποκλείεται η είσοδος νέων μελών (Lawless, 1996).

8. Αρχή μη διάκρισης

Μία SCE τυγχάνει σε κάθε κράτος μέλος της αυτής μεταχείρισης με συνεταιρισμό, ο οποίος έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του Κράτους Μέλους της καταστατικής έδρας της SCE (άρ.9).

9. Απόφαση εισόδου νέων μελών

Η τελική απόφαση για την είσοδο ή μη νέων μελών στη SCE ανήκει στη γενική συνέλευση της SCE (άρ.14, παρ.1).

Παρόμοια είναι η σχετική διάταξη του Ν. 2810/2000 (άρ.6), σε αντίθεση με σειρά προηγούμενων ελληνικών νόμων, που όριζαν τα δικαστήρια αποφασίζουν οριστικά, παραβλέποντας, ότι η εγγραφή νέων μελών συνιστά ουσιαστικό και όχι τυπικό ζήτημα.

10. Μέλη επενδυτές

Σε μία SCE μπορεί να γίνουν δεκτά «μέλη επενδυτές», δηλαδή μη χρήστες των υπηρεσιών της SCE, μόνο αν αυτό το επιτρέπει η νομοθεσία του Κράτους Μέλους της καταστατικής έδρας της SCE (άρ.14, παρ.1). Τα δικαιώματα αυτών των «μελών επενδυτών» καθορίζονται επίσης από το δικαίωμα του Κράτους Μέλους της καταστατικής έδρας της SCE. Όμως, σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να έχουν συνολικά δικαιώματα ψήφου άνω του 25% των συνολικών δικαιωμάτων ψήφου (άρ.59, παρ.3). Μέλη επενδυτές μπορούν να μετέχουν μέχρι και του ενός τετάρτου του αριθμού των μελών του εποπτικού οργάνου (στο δυαδικό σύστημα, βλ. κατωτέρω) ή του διοικητικού Οργάνου (στο μονιστικό σύστημα).

Ανάλογη διάταξη δεν υπάρχει στον ελληνικό νόμο για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Η παροχή περιορισμένου ποσοστού ψήφων σε εξωτερικούς χρηματοδότες μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη σε πολλές περιπτώσεις, είτε με την ενθάρρυνση συμμετοχής χρηματοδοτών, είτε με την έμμεση υποβοήθηση του πνεύματος της επιχειρηματικότητας των συνεταιρισμών.

11. Τίτλοι με ειδικά πλεονεκτήματα

Το καταστατικό της SCE μπορεί να προβλέπει την έκδοση τίτλων (εκτός από μερίδες) ή ομολόγων, που δεν συνδέονται με δικαίωμα ψήφου, και που μπορούν να αποκτηθούν από μέλη ή μη μέλη. Οι τίτλοι αυτοί μπορεί να απολαύουν ειδικών πλεονεκτημάτων, που ορίζονται από το καταστατικό ή αποφασίζονται κατά την έκδοσή τους.

Με βάση τον ελληνικό Ν. 2810/2000, ως αντίστοιχες με τους προαναφερόμενους τίτλους ή ομόλογα θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι προαιρετικές μερίδες της παρ.3 του άρθρου 8 για τις οποίες το καταστατικό μπορεί να προβλέπει προνόμια. Για τις μερίδες αυτές δεν προβλέπεται δικαίωμα ψήφου.

Στην περίπτωση των προαιρετικών μερίδων, ίσως θα ήταν περισσότερο πρακτικό εάν τα ειδικά προνόμια, εκτός από την ειδική προτεραιότητα σε περίπτωση εκκαθάρισης (άρ.25, παρ.3), καθορίζονταν κατά την έκδοση, ώστε να αποφεύγονται οι διαδικασίες ενδεχόμενης τροποποίησης του καταστατικού.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΣΙΜΟΓΛΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΡΑΧΩΒΙΤΣΑΣ

Ναρκωτικά και Αστυνομία

ΑΘΗΝΑΙ 2003

12. Διοίκηση και διαχείριση

Το καταστατικό για την SCE παρέχει δύο δυνατότητες διοίκησης/διαχείρισης της SCE. Το δυαδικό σύστημα και το μονιστικό σύστημα. Κατά το δυαδικό σύστημα υπάρχουν ένα εποπτικό και ένα διευθυντικό όργανο, ενώ κατά το μονιστικό σύστημα υπάρχει μόνο ένα διοικητικό όργανο (άρ.36). Σύμφωνα με το δυαδικό σύστημα, το εποπτικό όργανο διορίζεται και ανακαλείται από τη γενική συνέλευση και έργο του είναι να ελέγχει τη διοίκηση, που ασκεί το διευθυντικό όργανο (άρ.39). Το διευθυντικό όργανο διορίζεται και ανακαλείται από το εποπτικό όργανο (άρ.37). Σύμφωνα με το μονιστικό σύστημα, την διοίκηση της SCE ασκεί το διοικητικό όργανο, τα μέλη του οποίου διορίζονται και ανακαλούνται από τη γενική συνέλευση. Στην περίπτωση αυτή, ένα Κράτος Μέλος μπορεί να προβλέπει ότι υπεύθυνος για την τρέχουσα διοίκηση είναι ένας διευθυντής (άρ.42).

Σύμφωνα με το Ν. 2810/2000, στους αγροτικούς συνεταιρισμούς τη διοίκηση ασκεί το διοικητικό συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται από τη γενική συνέλευση (άρ.14). Σημειώνεται, ότι ο ισχύων νόμος δεν προβλέπει την εκλογή εποπτικού συμβουλίου, που πρόβλεπαν όλοι οι προηγούμενοι νόμοι. Αντίθετα, η παρ.9 του άρθρου 14 ορίζει, ότι το καταστατικό μπορεί να προβλέπει τη δυνατότητα ορισμού από το διοικητικό συμβούλιο Γενικού Διευθυντή (μάνατζερ), στον οποίο αναθέτει τη μερική ή ολική άσκηση των εξουσιών και αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου, πλην εκείνων που, κατά τον νόμο ή το καταστατικό, απαιτούν συλλογική ενέργεια, καθώς και τη γενική διεύθυνση και διαχείριση των υποθέσεων του συνεταιρισμού.

Με την ανωτέρω διάταξη ο ελληνικός νομοθέτης επιδίωξε να αφήσει στο καταστατικό τη δυνατότητα να λειτουργήσει η διοίκηση/διεύθυνση είτε κατά το δυαδικό είτε κατά το μονιστικό σύστημα. Κατά το δυαδικό σύστημα, το εκλεγόμενο διοικητικό συμβούλιο, εφόσον αναθέσει τις μεταβιβαζόμενες εξουσίες σε γενικό διευθυντή, το ίδιο το διοικητικό συμβούλιο θα έχει ουσιαστικά τον ρόλο του εποπτικού συμβουλίου, που προβλέπει το καταστατικό για την SCE. Αν από το καταστατικό προβλέπονται περιορισμένες διαχειριστικές αρμοδιότητες για το διευθυντή, τότε στην πράξη εφαρμόζεται το μονιστικό σύστημα.

Κρίνεται χρήσιμο να παρατηρηθεί, ότι σήμερα το μάνατζμεντ και περισσότερο το μάνατζμεντ των συνεταιρισμών απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις, ιδίως σε συνεταιριστικές επιχειρήσεις μέσου και μεγάλου μεγέθους, οπότε οι αιρετοί αγρότες του διοικητικού συμβουλίου θα επιδεικνύουν σοφία εάν επιλέγουν ικανά επαγγελματικά στελέχη για το χει-

ρισμό των υποθέσεων των συνεταιρισμών και οι ίδιοι επιβλέπουν και ελέγχουν τις ενέργειες προστατεύοντας τα συμφέροντά τους.

13. Δικαιώματα ψήφου

Στις SCE κάθε μέλος διαθέτει μία ψήφο, ανεξάρτητα από τον αριθμό μεριδίων που κατέχει. Όμως, εάν η νομοθεσία του Κράτους Μέλους της καταστατικής έδρας της SCE το επιτρέπει, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει, ότι ο αριθμός των ψήφων ενός μέλους καθορίζεται ανάλογα με τη συμμετοχή του στη συνεταιριστική δραστηριότητα ή με άλλον τρόπο πλην της εισφοράς σε κεφάλαιο. Η παροχή αυτή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 5 ψήφους κατά μέλος ή το 30% του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου, όποιο είναι το χαμηλότερο (άρ.59, παρ.1 και 2).

Την πολλαπλή ψήφο δέχεται ο Ν. 2810/2000 αν την προβλέπει το καταστατικό και την συνδέει έμμεσα με το ύψος των συναλλαγών. Στην περίπτωση αυτή, ο συνολικός αριθμός ψήφων στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις (άρ.8, παρ.1).

Ειδική ρύθμιση προβλέπεται από το καταστατικό για τις SCE για εκείνες τις SCE των οποίων η πλειοψηφία των μελών είναι συνεταιρισμοί (δηλαδή το ανάλογο περίπου, στην Ελλάδα, με δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες οργανώσεις). Τότε το καταστατικό μπορεί να προβλέπει, ότι ο αριθμός των ψήφων καθορίζεται ανάλογα με τη συμμετοχή των μελών στη συνεταιριστική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανόμενης της συμμετοχής στο κεφάλαιο της SCE, και/ή με τον αριθμό των μελών κάθε συμμετέχουσας οντότητας.

Στην περίπτωση των ελληνικών ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών και κεντρικών συνεταιριστικών ενώσεων, βάση καθορισμού του αριθμού ψήφων είναι το ύψος των συναλλαγών. Ο συνολικός αριθμός ψήφων δεν μπορεί να υπερβεί τις πέντε (άρ.27, παρ.2).

Το ότι στις περιπτώσεις ανωτέρου βαθμού οργανώσεις δεν τίθεται ανώτερο όριο ψήφων των μελών από το καταστατικό των SCE, αποτελεί πολύ χρήσιμη περίπτωση προβληματισμού. Ίσως, η υιοθέτηση του ίδιου κανόνα από την ελληνική νομοθεσία θα ενθάρρυνε όχι μόνο τις συνεργασίες αλλά και τις συγχωνεύσεις. Προφανές εμπόδιο αποτελεί η διάταξη του Ν. 2180/2000 (άρ.27, παρ.1), κατά την οποία κάθε μέλος της ένωσης διαθέτει μία ψήφο ακόμη και αν δεν έχει συναλλαγές με την οργάνωση στην οποία μετέχει.

14. Συμμετοχή εργαζομένων

Εάν κατά την έναρξη ισχύος του κανονισμού για τις SCE η νομοθεσία του Κράτους Μέλους της καταστατικής έδρας της SCE το επιτρέπει, το καταστατικό της SCE αυτής μπορεί να προβλέπει τη συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων στις γενικές συνελεύσεις, υπό την προϋπόθεση, ότι οι εκπρόσωποι των εργαζομένων δεν ελέγχουν συνολικά άνω του 15% των συνολικών δικαιωμάτων ψήφου (άρ.59, παρ.4).

Ο ελληνικός Ν. 2810/2000 ορίζει, ότι αν τρεις μήνες πριν από την εκλογή του διοικητικού συμβουλίου ο αριθμός του τακτικού προσώπου του συνεταιρισμού είναι μεγαλύτερος από είκοσι, στο διοικητικό συμβούλιο μετέχει ως επί πλέον μέλος του εκπρόσωπος του προσώπου, ο οποίος έχει δικαίωμα ψήφου μόνο σε θέματα προσωπικού (άρ.14, παρ.1).

Η απόσταση μεταξύ των δύο ρυθμίσεων είναι πολύ μεγάλη. Η συμμετοχή των εργαζομένων ως μελών και η ανάδειξή τους στη διοίκηση μέσω της συνολικής εκλογικής διαδικασίας ίσως θα περιόριζε την αντίθεση, που υπονοούν οι όροι εργοδότες και εργαζόμενοι.

15. Κέρδη και πλεονάσματα

Το καταστατικό της SCE δεν απέφυγε τη σύγχυση, που υπάρχει στη χρήση των όρων «κέρδη» και «πλεονάσματα». Οι περιπτώσεις που αναφέρονται στη συνέχεια είναι χαρακτηριστικές.

Στην αιτιολογική έκθεση (σημείο 10, 5^η παύλα) αναφέρεται, ότι «τα κέρδη θα πρέπει να διανέμονται ανάλογα με τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται με την SCE ή που χρησιμοποιούνται για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μελών της».

Στο άρθρο 5, παρ.4, 8^η παύλα, αναφέρεται ότι (το καταστατικό της SCE περιλαμβάνει τουλάχιστον:) «τους ειδικούς κανόνες σχετικά με το ποσό που αφαιρείται από το πλεόνασμα χρήσεως για να προστεθεί, αν απαιτείται, στο νόμιμο αποθεματικό».

Στο άρθρο 54, παρ.3, αναφέρεται ότι «στην ημερήσια διάταξη της γενικής συνέλευσης που συγκαλείται μετά το τέλος της εταιρικής χρήσης περιλαμβάνονται, όπως δήποτε, η έγκριση των ετήσιων λογαριασμών και η κατανομή των κερδών».

Το κεφάλαιο V έχει τίτλο «Διάθεση κερδών (κερδών - οικονομικών αποτελεσμάτων - κερδών)». Στη συνέχεια, στις παρ.1 και 2 του άρθρου 65 που ακολουθεί, αναφέρεται: «1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου της εθνικής νομοθεσίας, το καταστατικό ορίζει τους κανόνες χρησιμοποίησης του πλεονάσματος κάθε εταιρικής χρήσης. 2. Εάν υπάρχει πλεόνασμα, το καταστατικό προβλέπει, πριν από κάθε άλλη χρησιμοποίηση, την εξ αυτού σύσταση νόμιμου αποθεματικού. Μέχρις ότου το νόμιμο αποθεματικό αυτό φθάσει το ύψος του κεφαλαίου, που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 2, το διατιθέμενο σε αυτό ποσό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το 15% του πλεονάσματος χρήσεως, μετά την αφαίρεση τυχόν μεταφερομένων ζημιών».

Στο άρθρο 75 αναφέρεται, ότι «Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, το καθαρό ενεργητικό περιλαμβάνει το υπόλοιπο των κερδών μετά την καταβολή όλων των οφειλών στους πιστωτές και την επιστροφή των εισφορών κεφαλαίου στα μέλη».

Η ποικιλία αυτή προέρχεται από την παράλειψη καθορισμού της έννοιας των όρων που χρησιμοποιούνται στον ευρωπαϊκό χώρο, η οποία επιτείνεται στην περίπτωση των συνεταιρισμών εξ αιτίας της περιορισμένης γνώσης του τρόπου λειτουργίας του συνεταιριστικού θεσμού.

Ο ελληνικός Ν. 2810/2000 επιχειρεί διάκριση μεταξύ πλεονασμάτων και κερδών (άρθρο 8, παρ.1 και 19, παρ.1), ώστε στα μέλη να επιστρέφονται τα οφέλη που πραγματοποιούνται με τη συνεργασία (πλεονάσματα), αλλά όχι όσα προκύπτουν από εμπορικές δραστηριότητες όμοιες με των συμβατικών επιχειρήσεων (κέρδη). Στη διάκριση αυτή στηρίζεται και η ανάλογη φορολογική μεταχείριση.

Συμπέρασμα

Ένα μεγάλο και σημαντικό βήμα έγινε στον Ευρωπαϊκό χώρο με την θέσπιση του καταστατικού Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας (SCE). Ο σχετικός κανονισμός αποτελεί συμβιβασμό των χειρισμών των κρατών μελών που αφορούν τους συνεταιρι-

σμούς. Εν τούτοις, τα επί μέρους θέματα δίνουν τη δυνατότητα βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου για τους συνεταιρισμούς, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των συνεταιριστικών επιχειρήσεων, που αποτελούν φορείς στήριξης και επιβίωσης των πολύ μικρών και μικρών οικονομικών μονάδων.

Δεν διαφεύγει της προσοχής του Έλληνα μελετητή το γεγονός, ότι στο καταστατικό για την SCE, όπως και στις νομοθεσίες όσων Ευρωπαϊκών χωρών έχουν χωριστή νομοθεσία για τους συνεταιρισμούς, δεν γίνεται καν λόγος για «σύστημα εκλογών», ένα θέμα, που αποτέλεσε επίκεντρο νομοθετικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα κατά την τελευταία εικοσαετία. Οι εκλογές παντού διεξάγονται με την παρουσία στα μέλη ενός καταλόγου υποψηφίων, από τους οποίους καλούνται να επιλέξουν τους ικανούς να διαχειριστούν την κοινή επιχείρηση. Σε πολλές περιπτώσεις, στις συνεταιριστικά ανεπτυγμένες χώρες, η συναίσθηση του βάρους των υποχρεώσεων περιορίζει τον αριθμό των υποψηφίων, με αποτέλεσμα την πίεση των ικανών εκ μέρους των μελών να αναλάβουν το χειρισμό των υποθέσεων του συνεταιρισμού. Σε άλλες περιπτώσεις, άτομα που απολαμβάνουν της εμπιστοσύνης των μελών, ενώ δεν είναι μέλη των συνεταιρισμών, καλούνται να πάρουν μέρος στη διοίκηση για να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους και τις εμπειρίες τους προς όφελος της συλλογικής προσπάθειας, η οποία σε κάθε περίπτωση ωφελεί και το κοινωνικό σύνολο.

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, που προσφέρει πολλές δυνατότητες στις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, οι ελληνικοί συνεταιρισμοί έχουν κάθε συμφέρον να επιδιώξουν συνεργασία με συνεταιρισμούς άλλων Κρατών Μελών, αξιοποιώντας το καταστατικό της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η εύρυθμη και ανταγωνιστική λειτουργία, η αφοσίωση των μελών στην κοινή προσπάθεια και η συνέπεια στις συναλλαγές, όπως έδειξε σχετική μελέτη για ελληνικούς και ολλανδικούς συνεταιρισμούς (Diepstraten and Kola, 2001).

Βιβλιογραφία

- Αθανασόπουλος Κωνστ., ΓΕ. (2001): Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης. Τόμ. Α', Β', Γ'. Δ' έκδ. Αθήναι.
- Diepstraten, J. and Kola, C. (2001): Exploration of Opportunities for Collaboration between Dutch and Greek Cooperatives PASEGES and The Royal Dutch Embassy. May 2001.
- Κανονισμός του Συμβουλίου περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, υπό δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.2200/1996 του Συμβουλίου της 28ης Οκτωβρίου 1996, για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα των οπωροκηπευτικών. Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L297, 21 Νοεμβρίου 1996.
- Lawless, Greg, (1996): New Generation farmer cooperatives Conference: A summary. University of Wisconsin Center for Cooperatives (www.wisc.edu/uwcc/info/ngconf.htm).
- Νόμος υπ' αριθ. 2810/9.10.2000 (ΦΕΚ 61, τ. Α, 9 Μαρτίου 2000).
- ΠΑΣΕΓΕΣ, Υπόδειγμα Καταστατικού Αγροτικού Συνεταιρισμού, σύμφωνα με τον Ν. 2810/2000, Μάιος 2001.